

A "Baradla" név eredete

Irta:

Dr. Dénes György

A Baradla-tető kopár sziklatömege, de különösen déli oldalának függőlegesen leszakadó hatalmas sziklafala sok-sok kilométerről szemébe tűnik az embernek. A Baradla-tető tövében nyílik az Aggteleki Cseppkőbarlang, melyet, akár csak a fölélboruló sziklahegyet, Baradlának nevez a nép.

Vajon honnan ered a sziklahegy és a tövében nyíló barlang "Baradla" elnevezése? Ezt a kérdést eddig első-sorban a barlang vonatkozásában tették fel és éppen ezért az eddigi irodalomban csak a nyelvmagyarosítás korába illő romantikus szófejtésekkel találkozunk. Csak a legismertebbekre hivatkozom:

Raisz Keresztély és Bartholomaeides László a Baradla nevet a pára szóból származtatják, mondván, hogy a téli pára gőzölgő, páráit lehező barlangot a környék népe, a pára szót szlovákosan továbbképezve, "páradló"-nak nevezte, majd az idők folyamán átalakult e szó P hangja B-vé, szóvégi Ó-ja A-vá és így lett belőle Baradla.

Vass Imre úgy látja, hogy inkább a "barátlak" szóból kell levezetni a Baradla név eredetét. Feltevésének alátámasztására hivatkozik arra, hogy a néphagyomány szerint "ezen a tájon hajdan remeték, öltözetre nézve barátok laktanak."

E szófejtések erőltetett volta szembeeső, mégis napjainkig - jobb híján - ezeket idézgették.

Raisz Keresztély alapjában téves fejtegetésében azonban van egy szerintem helyes gondolat: ő a környék lakosságának nem-

zetiségi viszonyaiból kiindulva szlovákos szóképzéssel keresi a megoldást. Mi menjünk egy lépéssel tovább: ha a környéken valaha szlovákok laktak, utána kellene nézni, hogy a Baradla név nem szlovák eredetű-e?

Ezen a nyomon láttam helyesnek elindulni. Áttanulmányoztam a szlovák nyelv szótárait és kikértem kiváló szlovák nyelvészünk, Dr. Sipos István, az Eötvös L. Tudományegyetem tanszékvezető tanárának szakvéleményét is.

Mindezek alapján az a határozott véleményem alakult ki, hogy a Baradla név szlovák eredetű.

Bradlo ma is élő szó a szlovák nyelvben, jelentése: sziklaszirt, sziklás meredek hegy. A szó többszáma bradla jelentése: sziklák, sziklacsucok. Földrajzi névként előfordul más helyen is: Pozsony közelében egy sziklás, meredek domb neve Bradlo, a szlovákok egyik nemzeti hőjét temették el rajta.

A bradlo-bradla szóból minden erőltetés nélkül adódik a Baradla név, mely csupán egy magánhangzóval bővült, ami általános jelenség a magyar nyelvben az idegenből átvett mássalhangzótorlódásos szavaknál.

A bradla szóból lett Baradla név - jelentéséből következőleg - eredetileg nyilvánvalóan a messziről szembezőkő meredek sziklaszirtet, a Baradla-tetőt jelölte és arról szállt át a tövében nyíló barlangra, a Baradla barlangjára.

Hogy a környéken egyébként is gyakoriak a szlovák eredetű földrajzi nevek, elég, ha példaképpen néhányat említek: Tereszténye = nádas, Varbóe = füzes, Derenk = somos, Galya = kopasz, Lizina = kopár és még sorolhatnám. Ilyen körülmények között nem lehet meglepő a Baradla név szlovák eredete sem.